

Hans G Westerlund

1895-1974

gren XVII

sonson till allas vår urfader Gustaf Westerlund

Banktjänstemannen som förverkligade en dröm – Hans G Westerlund.

Finns det idag någon som vet vem författaren Hans G Westerlund är?

Han gav ut en skönlitterär roman, skrev ett antal ungdomsböcker, och översatte en stor mängd utländsk litteratur, bl a av så kända namn som Kipling och Jack London, men framför allt är han berömd för sina böcker om friluftsliv och vildmarksliv.

Knappast, tänkte jag, men döm om min förvåning när jag surfar runt på internet och märker att han fortfarande uppskattas bland nya generationers vildmarksälskare. På frågan *Vilka böcker som ska finnas i mitt fjällbibliotek?* på äventyrssajten *utsidan.se* ges följande tips:

"Hans G Westerlund: "Mitt nybyggerår i Lappland" och "Mina hundår i lappland". I den förstnämnda berättar den före detta banktjänstemannen om ett år som nybyggardräng i fjällvärlden. I den andra om sitt försök att leva som kanadensisk trapper. Språket är lite knag(g)ligt ibland men berättelserna fantastiska. Det är befriande med folk som försöker förverkliga drömmar."

Westerlund föddes i Luleå, där fadern var läroverkslärare i latin, grekiska och matematik. Pappa Vilhelm var initiativtagare till Gustaf Westerlunds stiftelse och gav ut släktböckerna 1883 och 1890 men dog i tuberkulos när Hans och den yngre brodern Rudolf, bara var småbarn. Familjen drabbades av flera sorger, tre små flickor dog under ett och samma år. Modern Helena Lovisa (Lova) arbetade efter makens bortgång som kronokassör, ett ämbete som finansierades genom att de pengar hon hanterade under en kort tid var hennes personliga och att räntan från dessa utgjorde hennes lön.

Hans G Westerlund fick möjligheten att studera och enligt brorsonen Svante skulle han ha varit en av bara åtta i hela övre Norrland som tog avlade studentexamen det året. Det var med andra ord synnerligen exklusivt med en sådan utbildning på den tiden.

Han hade därefter tjänst på Svenska Handelsbanken där han stannade fram till 1926, men det stod snart klart att hans håg stod åt två andra passioner, skrivandet och friluftslivet.

1927 kom romanen *Smiths i Gamleå*, ett verk som kom att väcka stor uppmärksamhet i det lilla Luleå som chockades av den rättfram realistiska skildringen av småstaden. Några kände sig utpekade och folk tog illa vid sig.

Westerlund var själv nöjd med sitt verk och njöt av uppmärksamheten. Det blev emellertid inga fler romaner skrivna, kanske hade han modern Lovas ord från ett brev i åtanke: ”- *En sådan succé till och jag går under!*”

Hans flyttade snart till Stockholm och bosatte sig i Huddinge.

Även om Hans bodde söderut resten av sitt liv, längtade han ständigt till Norrland och vildmarken. Han koncentrerade sig nu på reportage och reseberättelser. Och här blev han framgångsrik. Bonniers gav ut hans böcker honom och det lyckosamma samarbetet med Harry Macfie började med att Hans köper en kanot av den kanadensisk-svenske äventyraren. Denne hade mycket att berätta, men på grund av Harrys bristfälliga svenskkunskaper erbjöd sig Hans att hjälpa till med skrivandet.

Framför allt genom böckerna *Mina nybyggarår i Lappland* och *Mina hundår i Lappland* gjorde sig Westerlund ett namn i äventyrlitteraturen, förstärkt av ett antal översättningar av böcker med samma tema, bl a av den populära grönländsskildraren Peter Freuchen som för övrigt fanns i min egen farfars bokhylla.

I början av trettioalet hade Hans G Westerlund tillsammans med författarna Einar Malm och Vilhelm Moberg en "vandrarklubb" till vilken Eyvind Johnson senare anslöt sig. Einar Malm berättar att man ett par gånger i månaden strövade "*med ryggsäckskost ivrigt diskuterande genom Stockholms då inte sönderbyggda omgivningar, och efteråt åt vi middag hos varann - mest hos Westerlund som hade egen villa i Huddinge.*"

Hans G Westerlund fortsätter sitt författande under 40- och 50-talen, men det var då framför allt översättningarna som han ägnade sig åt.

Brodern Rudolf, bergsingenjör i Kiruna och mestadels kallad Rulle, var mycket aktiv i Gustaf Westerlunds Stiftelse från 1920-talet och gav ut släktböckerna 1928, 1941, 1951 samt 1961.

Bröderna lär ha varit mycket olika och kontakten emellan dem mycket sporadisk.

Hans Westerlund gifte sig 1926 med Elly Kronberg (1898-1968) som var 1:e bokhållare vid Telegrafverket. De hade inte några barn.

Hans G Westerlund lät renskriva delar av sin farfar Gustafs dagbok och självbiografi som finns att läsa i släktböckerna 1941 och . På Kungliga bibliotekets handskriftssamling i Stockholm finns bl a en del av en den renskrivna dagboken, ett stort antal brev till fadern Samuel Vilhelm samt en del andra manuskript författade av Hans.

Finns det idag möjlighet att få tag på några böcker av vår släkting? Ja, på bibliotek kan man om har tur hitta enstaka exemplar, annars finns det två sajter på internet (www.antikborsen.se samt www.svaf.se) som saluför antikvarisk litteratur och här kan man fortfarande hitta böcker till en billig penning av den westerlundiska släktens mest namnkunniga författare.

Stockholm i januari 2012

Michael Netterstad

michael.netterstad@eyeworks.tv

0708-99 78 50

Verkförteckning:

Smiths i Gamleå (Bonniers 1927) roman
På rymmarstråt (Bonniers 1929) ungdomsbok
Skatten i Nåjdsjön (Bonniers 1930) ungdomsbok
I Mälarpiraternas spår (Bonniers 1933) ungdomsbok
Med indiankanot genom Finland (Bonniers 1935) reportage/vildmark
En tävling i vildmarken (Bonniers 1936) ungdomsbok
Mina nybyggår i Lappland (Bonniers 1937) reportage/vildmark
Mina hundår i Lappland (Bonniers 1945) reportage/vildmark

tillsammans med Harry Macfie äventyrsskildringarna:

Wasawasa 1935

Lägereldar längesen 1936

Norrskenets män 1938

samt ett stort antal översättningar, företrädesvis under 1950-talet.

Källor:

Internet:

www.libris.kb.se (Kungliga Bibliotekets verkförteckning inkl översättningar.)

<http://www.utsidan.se/forum/showthread.php?t=64455> (Nutida positivt omdöme om Hans G Westerlund.)

<http://www.norrbottensforfattare.se/indexForfattare.php?xnr=484e71445fded> (Om romanen *Smiths i Gamleå*.)

<http://runeberg.org/biblblad/1928/0101.html> (Exempel på ett positivt omdöme om *Smiths i Gamleå*.)

<http://www.dast.nu/artikel/mannen-som-alskade-naturen-i-vildmarken> (Om Harry Macfie.)

<http://www.utsidan.se/forum/showthread.php?t=67775> (Om Hans G Westerlund och Harry Macfie.)

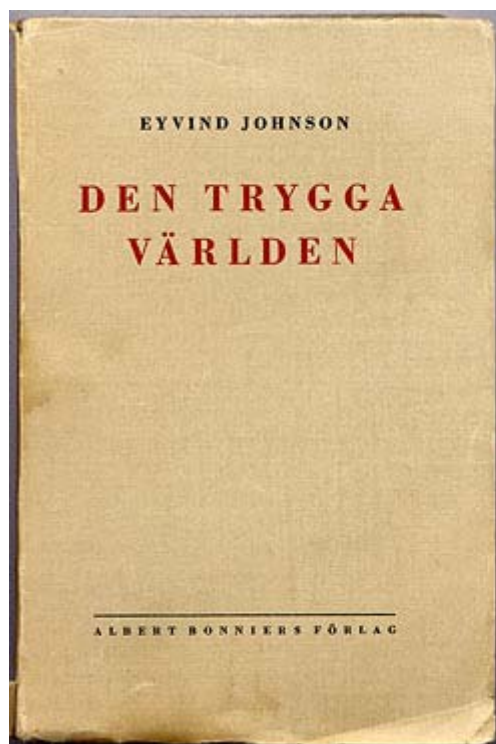
<http://runeberg.org/stf/1932/0213.html> (Artikel från STF:s årsskrift, *Sommarliv vid Mälaren*)

Tryckta källor:

Släktböckerna

Otryckta källor:

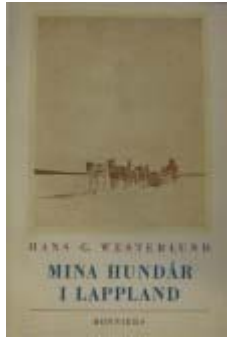
Telefonintervju med brorsonen Svante Westerlund, Kalmar

Hans G. Westerlund med fru
på sönnen Eymund

Titel
Elly och Hans G.
en privat polisk
historia åren 1897-1921,
med hänsyn till
vardagskänslan
Nicholas

**Hans G Westerlund
(1895 - 1974)**

Ur *Spåret lockar vid källan*. Norrbottens prosa i presentation och urval av Åke Leif-Lundgren och Bert Linné (Kantele, 1997):

Ännu för något tiotal år sedan kunde man träffa på äldre Luleåbor som mindes skandalen kring Hans G Westerlunds roman *Smiths i Gamleå*. För jämnt sjuttio år sedan kom den ut, boken som skakade befolkningen i den lilla kuststaden Luleå. Vad var det som upprörde sinnena så? Den nutida läsaren har lite svårt att förstå hur denna godmodiga humoresk, i stämningläget en korsning mellan *Söderkåkar* och *Hemsöborna*, en gång kunnat väcka så mycket ont blod. Svaret ligger dolt i tidsperspektivet. Det vi läser idag, sjuttio år efteråt, är skönlitteratur, kort och gott. Vi gör inte längre några kopplingar mellan romanfigurerna i boken och eventuella personer som stått modell för dem. Så är också fallet med Strindbergs skärgårdsroman, som en gång fått människorna på Kymmendö att rasa mot författaren. Att Hans G Westerlunds *Smiths i Gamleå* var en nyckelroman ansåg många att han redan med valet av titel hade angett. Och redan i inledningen, där han ger läsaren den nödvändiga orienteringen över spelplatsen för det kommande dramat, talas det, väl att märka, om skandaler:

”Gamleå torde vara en i litteraturen hittills okänd plats och Gud vet vad den har där att göra. Utan den ställning i det totalistiska systemet som exempelvis Öbacka intar, utan att kunna skryta med originella invånare som Wadköping, utan

Grönköpings universella betydelse, utan att ens i likhet med Trosa, Ystad, Haparanda, Åmål, Arbåga, Kalmar, Södertälje och hundra andra av Sveriges städer ha sitt namn knutet vid ett ordstäv, framläpar den lilla staden sin tillvaro i obemärkthet, en och annan gång bruten av en flykt på pressens vingar, när någon av de skandaler inträffar som visar att Gamleå, trots allt är vaket och följer med sin tid.”

Det dröjde inte länge förrän man runt om i staden var ivrigt sysselsatt med att försöka lista ut vem som var vem i romanen. En familj på Gültzaudden pekades ut, eller ansågs sig utpekad, och det har efteråt talats om familjetragedi, till och med om självmord som en följd av Westerlunds roman. Kanske var alltsammans bara ett missförstånd, eller följderna av illvillig ryktesspridning. De tillgängliga dokumenten kring händelsen är få och det är omöjligt att veta någonting med säkerhet. Men faktum kvarstår: den unge banktjänstemannen Hans G Westerlund, som till en läroverksadjunkt i staden, hade en gång i tiden varit förlovad med en flicka som bodde med sin familj på Gültzaudden. Förlovningen bröts. Hans G Westerlund lämnade Luleå och slog sig ner i Stockholm där han hade för avsikt att starta en litterär karriär. Den inleddes med en roman betitlad *Smiths i Gamleå*, hans enda renodlat skönlitterära verk...

Hans G Westerlund skulle senare komma att göra sig ett namn inom en annan genre, nämligen reseberättelsen och reportaget. Men aldrig mer skrev han romaner. Kanske behöll han i minnet den djupt skakade modern Helena Lovisas yttrande i ett brev några månader efter den spektakulära debuten: - En sådan succé till och jag går under!